

KIUSAUSTEN VOITTAMINEN

Pekka Ervastian esitelmä Jyväskylässä 12.8.1932

Inhimilliseen vapauteen pyrkiessään ja voiton sisäistä tietä kulkeakseen ihmisen ensimmäinen tehtävä, hänen ensimmäinen askeleensa tällä tiellä, on saada luoda itselleen – tai paremmin – saada oikea käsitys uskosta. Ilman uskoa hän ei voi kulkea voiton tietä, ilman uskoa hän ei voi nousta vapauteen.

Mutta mitä sitten usko on? Uskoa usein käsitetään verrattain pintapuolisesti jonkunlaisena määrättyjen oppien ja ajatuskuvien totena pitämisenä. Ja onhan usko myöskin uskoa tietysti määrättyihin ajatuskuviin, luottamusta joihinkin opinkappaleisiin. Mutta nyt usein myöskin – voimme sanoa melkein: tavallisesti – uskolla samalla käsitetään jonkinlaista ajatuksen ja järjen kieltämistä. Tavallisesti ihmiset kun he puhuvat uskosta – tarkoitan tietysti uskonnollisia, uskovaisia ihmisiä – aina myöskin ajattelevat ja väittävätkin, että usko on tavallaan järjen vastakohta. Järki on jollain tavalla kiellettävä tai otettava vangiksi, ennenkuin ihminen oikein voi uskoa. Sanoihan Lutherkin nimenomaan, että järki on nakattava penkin alle. Sitten vasta ihminen voi saavuttaa Jumalalle otollisen uskon, kun hän luopuu omasta uppiniskaisesta järjestaan. Vasta silloin kun hän lakkaa itse ajattelemasta, vasta silloin hän voi uskoa. – Niinkuin tiedämme, on tämä käsitys uskosta kaikkein tavallisin.

Sentähden muistan, kuinka minua miellytti, kun kerran nuorena kuulin erään juutalaisen rabbiinin saarnaavan ja sanovan, että meidän kannaltamme – nimittäin juutalaisten –

usko ei ole järjen kieltämistä, sillä mehän olemme saaneet järjenkin Jumalalta, ja miten olisimme saaneet sen Jumalalta, jos tulisi se kieltää. Itseasiassa onkin uskon laita niin, että se ei voi todellisena syntyä eikä tulla ihmisiin todellisena, vakavana ja luotettavana, jos se vähimmäskään määrin perustuu ajatuksen ja järjen kieltämiseen. Päinvastoin, usko tulee vasta sitten, kun järki on tullut vakuutetuksi siitä, että tässä on uskottava ja luotettava. Sentähden usko oikeastaan syntyy epäilyksestä. Ei ole luotettava semmoiseen uskonnolliseen uskoon, joka ei ole käynyt läpi epäilyksen tulen.

Epäilyksen tuli puhdistaa uskon. Se ihminen, joka aloittaa uskomalla, joutuu epäilykseen, ennenkuin hänen uskonsa saavuttaa todellisen puhdistetun, kultaisen muotonsa. Jos lapselle opetetaan jotain hyvää, on tämä kaikin puolin hyvää – ja tarkoitan hyvää maailmankatsomusta – niinkuin aina teemme parhaimman ymmärryksemme mukaan. Mutta lapsi ei sitä uskoa, jonka hän on saanut lapsena, oikein saa omakseen ennenkuin hän nuoruudessaan käy läpi epäilyksen. On aivan tavallinen ilmiö, että me ihmiset, jotka olemme kasvaneet kristillisessä ilmapiirissä ja oppineet kaikki kirkolliset dogmit lapsena, että nuoruudessamme – ennemmin tai myöhemmin – olemme suorastaan pakotetut omantuntomme pakosta heittämään kaiken tuon lapsuuden uskon aivan syrjään. Ja usein me silloin – ainakin nyt viime vuosisadan loppupuolella, ehkä tälläkin vuosisadalla – jouduimme materialismin valtaan, sillä meillä ollut muuta panna tilalle, nyt kadotetun uskon tilalle, kuin materialistinen epäily. Ja vasta sitten, kun me elämän kokemuksissa hyvinkin pian huomasimme, että materialismi ei kestä järjen puhdasta tulta, kun me rupesimme todellisella voimalla ajattelemaan elämän kysymystä, vasta kun huomasimme sen, luovuimme materialismista vapaaehtoisesti.

Samalla tavalla myöskin syntyy sitten todellinen usko, kun meidän järkemme siitä uskosta iloitsee. Meidän järkemme ja ajatuksemme tulee myöntyä uskoon – myöntää, että tuo ja tuo maailmankuva, tuo tai tuo elämänymmärryksen muoto, on järjelle sopiva, valaisee sitä, ja innostaa ja kirkastaa. Silloin kun meidän järkemme tällä tavalla riemastuu, silloin syntyy meissä usko johonkin määrättyyn elämänymmärrykseen tai maailmankatsomukseen, ja se usko kasvaa alati laajenevana luottamuksena. Sentähden on tärkeätä juuri nykyajan ihmiselle, joka on oppinut ajattelemaan, punnitsemaan, epäilemään, että hän ymmärtää, että uskokin syntyy epäilemisestä, ajattelemisesta, etsimisestä – ei mistään sokeasta luottamuksesta. Ja oikea usko, johon ihmisen täytyy tulla ennenkuin voi lähteä kulkemaan voiton tietä ja nousta inhimilliseen vapauteen, se muodostuu hänelle joko nopeasti tai vähitellen.

Yksi tuon luonnollisen ja oikean uskon puoli, yksi opinkappale, johon ihminen totuutta etsiessään joutuu ja jonka hän hyväksyy, on usko Jumalaan. Me kaikki olemme ymmärtäneet, kokemuksessa meihin on tullut se usko. Silloin kun ihminen hävitti kaiken lapsenuskonsa, luuli hän hävittäneensä uskonsa Jumalaan. Mutta kun hän epäili ja ajatteli, hänessä kasvoi ja kirkastui usko Jumalaan. Hän huomasi, että ei ole ollenkaan järjen vaikea uskoa Jumalaan, mutta Jumalaa ei saa määritellä sillä tavalla, että järki ei hyväksy sitä. Järki uskoo siihen suureen elämään, joka on kaikkialla, se uskoo siihen Jumalaan ja jumalalliseen rakkauteen, joka syleilee koko maailmankaikkeutta.

Ei ole vaikea uskoa, jos on ensin epäillyt ja sitten huomannut, että elämässä on järjestystä, kasvatusta, johtoa ja rakkautta. Silloin usko Jumalaan tuossa salaperäisessä yleisessä merkityksessä ei ole mikään vaikea, jos ihminen on saanut tämän sisäisen vakaumuksen eli uskon Jumalaan, jota hän voi

nimittää uskoksi Isään. Hänen mielestään voi Jumala kuvastua Isänä, jota hän lapsena ei voi määritellä ja ymmärtää, mutta jonka rakkauden hän tuntee ja näkee. Silloin voi hänen mielestään myöskin uskoa, että Isä odottaa jotain jokaiselta lapseltaan ja tahtoo jotain. Hänen on helppo ymmärtää, että tuo Isän tahto voi olla, niinkuin Jeesus Kristus on sanonut, inhimillinen täydellisyys.

Järkemme ei ole ollenkaan vaikea uskoa, että olemme olemassa sitä varten, että pyrkisimme ja tulisimme täydellisyyteen. Sitä ei ole vaikea uskoa, sillä meidän on helppo ymmärtää, että jos jokin tarkoitus on olemassaololla, on sen tarkoituksen oltava meidänkin ymmärrettävissämme. Sen täytyy olla jotain semmoista kehitystä, joka tekee meidänkin olemassaolomme järjelliseksi ja käsitettäväksi. Meidän ei ole vaikea ymmärtää ja uskoa, että se tarkoitus voi juuri olla täydellisyys. Ja jos tunnemme sen sisässämme, omatuntomme ja järkemme hyväksyy sen ja sisäisellä aavistuskyvyllämme näemme sen. Ei ole meidän myöskään vaikea selittää itsellemme ja meidän järkemme helposti hyväksyy sen, että ihmisen elämän täytyy olla jatkuvainen.

Ihminen ei voi olla olemassa ainoastaan tämän kerran, sillä tässä ei voi saavuttaa yhtäkkiä täydellisyyttä. Jos hän kuoltuaan häviää olemattomiin, ei elämällä voisi olla mitään tarkoitusta – ei ainakaan mitään muuta tarkoitusta kuin se, mikä mahtuu tähän elämään. Mutta jos hän käsittää, että täydellisyys on inhimillisen elämän päämäärä, ymmärtää hän, että elämän täytyy jatkua kuoleman jälkeen. Ja kun hän kerran sen myöntää, ymmärtää hän, miksi se ei olisi voinut olla ennen syntymääkin. Miksei ihmisen elämä voisi olla niin pitkä, ettemme näe sen alkua eikä loppua? Miksi ihminen ei voisi syntyä monta kertaa, että ihminen kasvaisi ja oppisi ja omasta halustaan pyrkisi lopulta täydellisyyteen? Ei hänen järkensä

vastusta tätä ajatusta, että hän on ikuinen henkiolento, joka käy koulua uudestaan ja uudestaan tässä näkyvässä elämässä. Ei se ole mahdotonta hänen järjelleen. Ja silloin hänelle muodostuu oikea uskon perusta; silloin hän uskoo Jumalaan ja inhimillisen elämän päämäärän saavuttamismahdollisuuteen.

Ja silloin kun hänellä on tämä usko, voi hän ryhtyä kulkemaan voiton tietä. Hän voi pyrkiä inhimilliseen sisäiseen vapauteen kaikkien omien heikkouksiensa ja syntiensä yli. Hänen taistelunsa ei ole millään tavalla toivotonta, hänellähän on ikuisuus edessään. Hänen pyrkimyksensä ei ole turha, sillä hänen työstään ei voi mitään mennä hukkaan. Hän pyrkii ja voittaa. Ja oli voitto kuinka pieni tahansa, on hän jotain saavuttanut ja se jää häneen. Me ihmisethän olemme kasvattaneet eri puolia itsessämme, olemme kasvaneet laiskemmin tai ahkerammin. Toisella on rikollisia taipumuksia, toisella on pikemmin taipumuksia hyvään, mutta onhan jokaisessa ihmisessä itsekkyyttä, tietämättömyyttä, epätäydellisyyttä, heikkoutta. Sentähden jokainen pyrkijä tuntee, että hän on itseasiassa yksi monista. Hän on veli veljien joukossa ja hän kulkee tiellä niinkuin kaikki muutkin, sillä me olemme kuin ikuisia vaeltajia. Silloin ihminen on saavuttanut tämän oikean uskon, jonka kohteena on myöskin Kristus.

Niinhän eilen puhuttiin täydellisyydestä ja pyrkimyksestä siihen, ja todettiin, että sitä ei voi ajatella ilman sitä elämänvoimaa, joka kutsuu ja vie siihen täydellisyyteen; joka kasvat-
taa ja nostaa ihmistä, kehottaa ja opettaa häntä kulkemaan ja joka on Kristus, Jumalan poika, Isän ihannekuva. Meistä kaikista on välttämätön ja oikea usko se, joka – sitten kun ihminen on saanut selvän ja oikean kuvan maailmasta – kohdistuu tähän Kristukseen, joka on täydellisyyden mittapuu, täydellinen ihminen ja täydellinen Taivaallinen Ihminen. Ja ihmisen usko on yleisesti sanoen uskoa Kristukseen silloin, kun

hän alkaa kulkea voiton tietä vapautta kohti. Se on uskoa Jumalan poikaan, uskoa siihen elävään todellisuuteen, joka meidät kaikki voi vapahtaa ja pelastaa. Ja silloin on luonnollista, että ihminen kysyy, mitä hänen on tehtävä ja miten meneteltävä. Vaikka ihminen kuuluisi mihin uskontoon tahansa, niin kun hän on nähnyt tuon täydellisyyden personoituneena jossain persoonassa, niinkuin esim. buddhalainen Buddhassa, on luonnollista, että ihminen kysyy: Eikö tuo ihminen, joka näytti täydellisyyden, ole neuvonut mitä tulee tehdä? Ja silloin, kun me käännyimme oman kristikuntamme Mestarin Jeesus Natsarealaisen puoleen, saamme selviä neuvoja ja viittauksia, miten meidän on kuljettava elämässä ja rakennettava omaa sisäistä elämäämme.

Kaikki tunnemme ne viisi käskyä, jotka Jeesus Kristus on antanut antaen niiden edellä käydä tuon käskyn: "Rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistäsi niinkuin itseäsi." Siinä on jumalallisen lain perustus ja täyttymys, sillä täyttymys on juuri sitä, että rakastamme toinen toistamme. Ja tuon käskyn Jeesus mainitsee kuin kaikkia käsittävänä yhteiskäskynä. Mutta sitten hän antaa ne viisi käskyä, jotka ovat vuorisaarnassa. Niitä meidän tulee koettaa noudattaa. Ja ihminen, joka pyrkii eteenpäin vapautta, täydellisyyttä kohti, hän koettaa noudattaa jokapäiväisessä elämässään näitä Jeesuksen viittä käskyä. Ja kun hän niitä noudattaa, silloin myöskin elämä esiintyy hänelle ihmeellisenä todellisuutena, aivan uudessa valossa kuin ennen. Elämä nimittäin tulee hänen eteensä kaikessa pahuudessaan ja kiusaavuudessaan.

Hän joutuu tekemisiin juuri näiden kolmen kiusaajaluokan kanssa, joista eilenkin oli puhetta. Hän joutuu silloin sielusaan kosketuksiin sekä asuurain eli saatanain että ahrimanien ja myös lusiferien kanssa. Hän ei alussa tiedä niistä mitään, ei keitä ne ovat. Hän ei näe ja tiedä, että tässä on taistelu joitakin

henkivaltoja vastaan, niinkuin Paavali sanoo, vaan hän tuntee ainoastaan erilaisia kiusauksia ja tuntee kuin hän kulkisi tiellä ja että ne kiusaukset on voitettava. Näitä kiusauksia nimitetään Uudessa testamentissa myös ”perkeleeksi, maailmaksi ja omaksi lihaksi“. Ihmisellä on taistelu niitä vastaan. Perkeleeksi nimitetään asuuroita eli saatanoita, maailmaksi ahrimaaneja ja omaksi lihaksemme lusiferejä.

Uudessa testamentissa kerrotaan Jeesuksestakin, kuinka häntä kiusattiin, kun hän oli saanut Jordanin kasteen ja vetäytynyt erämaahan. Nuo Jeesuksen kolme kiusausta ovat myöskin juuri niitä kiusauksia, jotka tulevat jokaisen pyrkijän eteen. Ne tulivat yhdellä kertaa Jeesuksen luo ja hän voitti ne samassa, koska evankeliumein kertomus on tuommoinen lyhyt kertomus ihmissielun historiasta, ja toiseksi, koska Jeesus oli semmoinen personallisuus, joka näytti omassa personallisuudessaan, miten meidän on meneteltävä. Meille ne eivät ehkä tule samassa järjestyksessä eivätkä niin selvinä, vaan jokapäiväisessä elämässä, siloitettussa ja vähäisessä muodossa. Mutta kuitenkin on jokaisen täydellisyyden tiellä kulkijan voitettava juuri nuo kolme kiusausta.

Niistä on ensimmäinen se, josta kerrotaan Matteuksen evankeliumissa, että kiusaaja tuli Jeesuksen luo ja sanoi hänelle: ”Jos olet Jumalan poika, niin käske, että nämä kivet muuttuvat leiviksi.“ Mutta hän vastasi ja sanoi: ”Kirjoitettu on: Ihminen ei elä yksistään leivästä vaan jokaisesta sanasta, joka lähtee Jumalan suusta.“

Tuo kiusaus tulee kaikille ihmisille siinä muodossa, että se sanoo: Sinä tarvitset leipää, tee näistä kivistä leipää. – Mutta se leipä, jota ihminen tarvitsee omassa ajatuksessaan ja mielikuvituksessaan tässä näkyvässä maailmassa, ei suinkaan ole pelkkä leipä, vaan on leivänkin suhteen se tyydytys, jonka se antaa. Ihminen tarvitsee kyllä ravintoa pysyäkseen hengissä, mutta

hän huomaa sangen pian, ettei hän tule toimeen pelkästään syömisellä, vaan tarvitsee paljon muuta elääkseen ja viihtyäkseen täällä. Ihmisen personallinen luonto on sellainen, että se sanoo meille – juuri tuon ”lihan“ nojalla – että sinun täytyy nauttia, koko näkyvä elämä on tehtävä sellaiseksi, että siitä on sinulle aistillista nautintoa. Ja sentähden leipä ei merkitse ainoastaan ravintoa, vaan kaikkia mahdollisia keinoja nautintojen saavuttamiseksi. Näitä keinoja nimitetään Uudessa testamentissa tuolla yhdellä nimellä ”leipä“. Ja kun kiusaaja sanoo ihmiskunnalle, jokaiselle ihmiselle, joka kulkee täydellisyiden tiellä: ”Jos sinä olet oikea ihminen ja jumalallinen olento, muuta nämä kivet leiviksi“, niin se on kiusaus, joka sanoo ihmiselle: ”Sinun tulee hankkia kaikenlaisia keinoja nautintojen saavuttamiseksi!“

Tavallaan tämä kiusaus on juuri se, joka saa meidät luomaan aineellista kulttuuria ja sen yhteydessä kaikenlaisia mukavuuksia ja keinoja, jotka helpottavat meidän oloamme ja tekevät sen mukavaksi ja hauskaksi. Teemme tässä näkyvässä elämässä kaikenlaisia keksintöjä, jotka kaikki ovat omiaan pitämään meitä kiinni nautinnoissa. Voimmehan tietysti ne kaikki voittaakin, mutta kulttuuri tässä merkityksessä tekee elämän mukavaksi, ja silloin kiusaus pukeutuu tähän muotoon: ”Kunhan vain saavutat paljon rikkautta, silloin sinulla on kaikki nuo käytettävissäsi!“ – Siinä on tuo lusifereiltä tuleva ensimmäinen kiusaus. Eiväthän itseasiassa kaikki nuo asiat ole pahoja – eivät junat, radiot, autot, lentokoneet j.n.e. Päinvastoin, ne ovat suuri saavutus. Mutta kaikki voi muuttua, ja muuttua kahleiksi ihmiselle. Itse asiassa eivät kauniit vaatteet ole mitään pahaa, eikä hyvä ruoka ja juoma ole mitään pahaa. Mutta silloin kun ne muodostuvat ihmiselle kahleiksi, jotka sitovat hänen sielunsa, silloin ne ovat pahoja. Kaikki pahahan on relatiivista. Sentähden nuo asiat ovat pahaa, että ne sitovat ihmisen sielua.

Ihminen tahtoo kultaa, että voisi tyydyttää kaikkia halujaan ja intohimojaan, jotka hänessä heräävät: ”Minä tahdon nauttia – ja rikastua, jotta voisin nauttia. Nautintonihan ovat aivan viatonta laatua. En minä tahdo muuta kuin lentää lentokoneessa ja ajaa autolla. Tahdon asua hyvissä hotelleissa, nauttia taiteesta, käydä konserteissa kuuntelemassa laulua ja soittoa. Ja tahdon tietysti myös hyvän ja kauniin puolison j.n.e. Ja kaikkea tätä voin paremmin saada, kun minulla on rikkautta.” – Niin kiusaaja ihmisessä puhuu ja ihminen vakuuttaa itselleen, että minun täytyy nyt saada se tulo ja voittaa se rikkaus j.n.e. Ihminen on silloin lusiferin vallassa. Mutta ihmisen omatunto ja sydän kuiskaavat: ”Sinun on voitettava nuo kiusaukset. On paha, että sinun sielusi on sidottu. Sinun täytyy tulla vapaaksi kiusauksista, kuljitpa sitten kerjäläisen ryysyissä tai olit sametissa kuninkaan tuolilla. Mikään ei saa sinua sitoa, missään ei sydämesi saa olla kiinni. Sinun täytyy voittaa kaikki kiusaukset!”

Jeesus sanoo: ”Voitto on siinä, että muistat, että ihminen ei elä ainoastaan leivästä, vaan jokaisesta sanasta, joka lähtee Jumalan suusta.” Ihmisen täytyy ymmärtää, että kaikissa nautinnoissa on vain puoli elämää. Jos ihminen saa kaikkea, hän huomaa, kuinka tyhjää elämä on. Jos ihmisellä on aina mitä hienoimpia ruokia edessään kultavadissa, voi hän kadehtia köyhää, joka juo raikasta vettä. Hän ei tiedä, miltä pieni hapanleipäpalanen maistuu, jota kerjäläistyttö nakertaa. Hänellä on aina kaikkia hyviä leivoksia suuhunsa panna. Hän väsyä lopulta kaikkiin mukavuuksiin ja ihmeellisiin vaihteluihin. Tuo kaikki voi muodostaa korkeintaan puolet hänen tästä persoonallisesta elämästään, sillä hän tarvitsee välttämättä sitä toistakin puolta, että hän kuuntelee jokaista sanaa, joka lähtee elävän Jumalan suusta. Se merkitsee, että

hänen täytyy, jos hän tahtoo olla ihminen, kääntyä itseensä ja oppia kuuntelemaan hengen ääntä omassa itsessään.

Ihminen ei voi saavuttaa maallista onnea eikä tyydytystä, jos hän jättää hengen kuiskeet syrjään eikä tahdo avata sieluaan taivaallisille harmonioille. Hänen täytyy avata sisäisimmän henkensä portit, jotta hän voisi saada valaistusta itse elämään. Vasta sitten, kun hänelle tulee nautinnoksi kuunnella kaikkea tuota, mikä tulee sisästä: suuria ajatuksia, mahtavia rakkaustunteita toisia kohtaan, auttamistunteita, kieltäytymishaluja, halua kieltäytyä hyvistä ruuista, ihmeellisistä vaatteista ja hienoista asumuksista, halua tulla köyhäksi – silloin vasta hän alkaa voittaa lusiferien kiusauksia. Jos hän ei tunne tuota halua, hän kuolee omaan kurjuuteensa. Mutta kun ihminen tahtoo avata sielunsa noille aatteellisille arvoille, jotka lähtevät sisästäpäin ja tulevat hänen sieluunsa innoittamina, käskevinä, inspiroivina, kun hän alkaa kaivata noita inspiratioita, tätä elävän Jumalan sanaa, silloin hän alkaa voittaa lusiferien kiusauksia. Eivät ne häntä kiusaa silloin enää. Hänelle on yhdentekevää, miten hän vaatettaa itseään, syö, juo, asuu . . . sillä hän etsii Jumalan valtakuntaa ja tuo kaikki on silloin hänelle yhdentekevää. Hän etsii sitä, mikä tulee korkeudesta; kaikki muu muuttuu toisarvoiseksi. Hänen elämänsä on sisäistä laatua. Hän todella muuttuu eläväksi henkiseksi ihmiseksi.

Sille ihmiselle, joka jo kulkee totuuden tietä, voiton tietä eteenpäin, ihmiselle, joka pyrkii, eivät kiusaukset enää tule niin räikeässä muodossa kuin edellä esitimme. Ne voivat tulla paljon hienommassa muodossa, mutta kuitenkin tähtäävät siihen, että hänen pitäisi saada rikkautta tai jotain, jota nimittää omakseen. Ja ihminen voittaa tuon kiusauksen ainoastaan silloin, kun hän sanoo: ”Minä en omista mitään. Tulen tänne aivan alastomana ja paljaana, ja niin täytyy minun myöskin

lähteä täältä. Vaikka minulla olisi kokonainen kuningaskunta, olen kuin taloudenhoitaja ja vastuussa elämälle ja Jumalalle.“

Ihminen ei siis, kun hän kulkee, voiton tiellä, itsekasvatuksen tiellä, sano, jos hän on rikas: ”Nyt luovun koko tästä rikkaudesta.“ Hänen täytyy kyllä osata sanoa niinkin. Sanoihan Jeesus nuorukaiselle, joka oli rikas: ”Mene ja myy mitä sinulla on, ja anna köyhille, ja sinulla on oleva aarre taivaissa.“ Hengessään ihmisen täytyy jaksaa se tehdä, hengessään ihmisen täytyy sanoa: ”Jos minulla on jotakin, olen valmis antamaan sen pois tällä hetkellä, jos niin tarvitaan.“ Mutta hän ei tee sitä umpimähkään. Hän kysyy Jumalalta, mitä hänen pitää tehdä. Hän pitää sitä myöhempänä saavutuksenaan, että hän saisi olla köyhänä.

Onhan semmoisia ihmisiä, jotka ovat saaneet luopua kaikesta. Olihan Fransiskus Assisilainen, oli Jeesus Kristus, oli Leo Tolstoi. Jotkut ihmiset saavat näin tehdä, mutta se on kuin korkea saavutus. Kun ihminen on lähellä täydellisyyttä, silloin hän saa tulla kuin kerjäläiseksi. Ennen sitä hän ei saa olla kerjäläinen, jossa asuu rikkauden halu tai kateus. Kaiken tulee olla sulaa riemua ja iloa. Sentähden ihminen, joka on rikas, kysyy Jumalalta: ”Kuinka minun tulee tehdä?“ Ja hänen omatuntonsa vastaa: ”Niin ja niin sinun tulee tehdä. Muista, että sinä olet taloudenhoitaja ja saat tehdä tiliä minulle.“ – Näin hän saa tehdä kulkiessaan sitä ihannetta kohti, joka on meidän kaikkien totuuteen pyrkivien ihanne – että enää ei tarvitse ulkonaisestikaan mitään omistaa.

Toinen kiusaus on ahrimanien kiusaus. Tästä kiusauksesta kerrotaan lyhyesti evankeliumissa näin: ”Perkele otti hänet mukaansa pyhään kaupunkiin ja asetti hänet temppelin harjalle ja sanoi hänelle: 'Jos olet Jumalan poika, niin heittäydy tästä alas, sillä kirjoitettu on: Hän antaa enkeleilleen käskyn sinusta ja he kantavat sinua käsillään, ettet loukkaisi jalkaasi kiveen.'

Jeesus sanoi hänelle: 'Myös on kirjoitettu: Älä kiusaa Herraa, Jumalaasi'.“ Tämä on ahrimanien kiusaus, ja tahdon siitä lyhyesti puhua.

Se on kiusaus, joka sanoo ihmiselle: Sinä joka olet lahjakas – kiusaaja aina sanoo, että olet lahjakas – sinun täytyy tulla ihmisten kunnioittamaksi ja rakastamaksi. Siihen kiusaukseen sisältyy usein tuo, jota on kuvattu sanoilla: heittäydy alas ja enkelit kantavat käsillään sinua. Siis: minä olen jo korkea ja etevä, ja minun tulee näyttää ihmisille, kuinka etevä minä olen, ja ihmiset tunnustavat sen silloin. Lyhyesti sanoen se kiusaus kohtaa ihmistä sanoen: Ei sinun tarvitse mitään tehdä, osaat jo kaikkea. Lahjakkaalle olennolle voidaan asettaa tällainen kiusaus. Kysymyksessä voi olla ihminen, joka tahtoo tulla soittoniekaksi ja tuntee sitten sisässään, että hänen täytyy tulla niin eteväksi, että hän saavuttaa kunniaa. Tai sanokaamme, että joku tahtoo tulla laulajaksi ja niittää kunniaa laulullaan. Silloin kiusaajan ääni sanoo: Sinulla on jo kaunis ääni, mene ja laula, niitä kunniaa. Olet lahjakas, kyllä sinä osaat.

Tämä vertaus tuntuu ehkä etsityltä, mutta muistan kyllä useita tapauksia, jolloin joku ihminen on tehnyt sen erehdyksen, että on luullut: ”Näkymättömän maailman enkelit kyllä tulevat ja palvelevat minua, sillä minähän tarkoitan vain parasta. Tahdon ilahduttaa ihmisiä ja olla hyödyksi, ja tietysti minä osaan julkisuudessa esiintyä.“ Ja sen tehdessään se ihminen todella sitten syöksyi temppelin harjalta, eivätkä enkelit tulleet auttamaan.

Valaistakseni tätä pienellä esimerkillä kerron erään tapausten. Kerran oli ihminen, joka uskoi johonkin filosofiseen maailmanoppiin ja piti esitelmän. Hän oli kirjoittanut esitelmänsä ja luki sen. Ihmiset, jotka kuuntelivat, taputtivat esitelmän loputtua hänelle käsiään. Ja esitelmänpitäjä huomasi, että esitelmä oli tehnyt hyvän vaikutuksen. Hänessä nousi

oman arvon tunne, ja hän ilmoitti: Silloin ja silloin pidän taas esitelmän ja jatkan toisesta asiasta tämän filosofian yhteydessä. Jostain syystä hän ei kirjoittanut sitä esitelmäänsä. Hänellä ei luultavasti ollut oikein aikaa sitä kirjoittaa. Hänen filosofiansa oli niin idealistista laatua ja hän ajatteli: Nyt minä puhun vapaasti. Seuraavalla kerralla oli paljon väkeä tullut kokoon, eikä hänellä ollut kirjoitettua esitelmää, sillä hän ajatteli: Minä tiedän mitä minun pitää sanoa. Olenhan tuhat kertaa ajatellut niitä asioita. Tietysti menestyn yhtä hyvin kuin viime kerralla.

Hän alkoi esitelmänsä lauseella, mutta sai kokoon tuskin viisi, kuusi lausetta . . . viimeinen lause oli filosofisesti aivan mahdoton. Syntyi hiljaisuus. Hän kalpeni ja näytti voivan pahoin. Sitten eräs herrasmies ehdotti, että ehkä ottaisimme keskusteltavaksi tämän asian. Ja sillä tavalla tilanne pelastettiin. Mutta tuo puhuja oli noussut temppelin harjalle ja ajatellut saavansa kunniaa. Hän oli ajatellut, että kaikki henkiset voimat tulevat tietysti auttamaan häntä. Oli kuin hänet olisi syösty temppelin harjalta, kun enkelit eivät tulleetkaan häntä auttamaan. Sillä tavalla käy aina, kun ihminen ajattelee, oli asia kuinka pieni tahansa, että kyllähän tässä pärjää, ei minun tarvitse tehdä niin paljoa työtä eikä nähdä vaivaa. Se on esimerkki inhimillisestä laskelmoinnista. Ihminen tahtois mielellään niittää kunniaa, mutta ei tekisi työtä sen puolesta. Hän on kunnianhimoinen, vaikka ei ymmärrä eikä välitä siitä, kuinka kunnia on saavutettavissa. Mutta kunnian tavoittelu tällöin on Jumalan kiusaamista. Ihminen saavuttaa silloin vain häpeää.

Mutta jos ihminen tekee työtä saavuttaakseen sen pyhyiden tai taidon, jota hän tavoittelee, silloin hänestä katoaa kunnianhimo, sillä mitä hän enää tekee kunnialla, joka tulee pitkälistien ponnistelujen jälkeen. Se tuntuu kyllä hyvältä, koska se on rakkauden osoitus ihmisten puolelta, mutta hän itse

on nöyrytynyt ajan kuluessa. Jokainen suuri taiteilija, runoilija tai kuka tahansa, joka on niittänyt kunniaa maailmassa luomalla sellaisia teoksia, jotka todella elävät läpi aikakausien, jokainen semmoinen ihminen on sangen kylmä ja välinpitämätön ihmisten kunnialle, heidän osoittamalleen kunnioitukselle. Hän tietää kyllä, että hän voi olla sen arvoinen, koska hän on itse tehnyt paljon työtä. Mutta hän ei ole osannut eikä jaksanut sitä työtä tehdä omaa kunniaansa ajatellen, vaan työtä tehdesään hänestä on hävinnyt kunnianhimo ja hän on jäänyt vain ajattelemaan työtään, sitä kauneutta ja ihanuutta, jota hän tahtoi tuoda esille. Hänestä on tullut ikäänkuin Jumalan palvoja, palvelija. Hän on työnsä ohella kehittynyt palvelijaksi, Jumalan sanansaattajaksi. Kunnian tavoittelija ei hän enää ole. – Tämä kiusaus tulee ihmiselle niin monenlaisessa muodossa sentähden, että siinä on juuri opittava, että kaikki saavutus on tuleva ponnistuksen jälkeen ja ikäänkuin ansiosta.

Kolmannesta kiusauksesta, joka tulee saatana eli asuurain taholta, kerrotaan evankeliumissa: "Taas perkele otti hänet mukaansa sangen korkealle vuorelle ja näytti hänelle kaikki maailman valtakunnat ja niiden loiston ja sanoi hänelle: 'Tämän kaiken minä annan sinulle, jos lankeat maahan ja kumarrat minua.' Silloin Jeesus sanoi hänelle: 'Mene pois, Saatana, sillä kirjoitettu on: Herraa, Jumalaasi, tulee sinun kumartaa ja häntä ainoata palvella.'" – Siinä on se kiusaus, jota lyhyesti sanomme vallanhimoksi. Vallanhimoinen ihminen tahtoo vallita ja hallita ajatellen, että hänet on luotu hallitsemaan ihmisiä. Hänen pitää saada valtaa vaikka koko maailman yli, sillä hän osaa järjestää ja hallita kaikkea.

Niin puhuu vallanhimo ihmisessä. Ja jos ihminen ei ole sitä voittanut, vaan jos se elää hänessä ja pitää häntä orjanaan, silloin hän hetkeksi voi saavuttaa jotain valtaa, mutta sitten hänen lankeemuksensa on syvä. Hän saa kokea sitä, että hän

itse joutuu jonkun toisen ihmisen vallan alaiseksi. – Ja tämä kiusaus on voitettavissa ainoastaan siten, että ihminen sanoo sille kiusaajalle: ”Minua ei ole kutsuttu minkäänlaiseksi hallitsijaksi, minua ei ole pantu minkään valtiaaksi. Jumalaa ainoastaan tulee kumartaa ja palvella.” Toisin sanoen, ihminen ei siis saa langeta siihen kiusaukseen, että hänen alempi personallinen minänsä saisi olla vallassa ja hallita häntä itseään ja maailmaa, vaan hänen on tultava siihen, että hänen ylempi itsensä hallitsee ja vallitsee. Sillä tavalla ihminen pelastuu tästä kolmannelta kiusauksesta eli niiden asuurain ja saatanain vallasta, jotka tahtovat viedä häntä mustaan magiaan.

Olemme näissä esitelmissä puhuneet ulkonaisesta ja sisäisestä vapaudesta ja niistä oloista, jotka välttämättömyyden pakosta joskus tulevat syntymään maan päälle, oloista, joissa veljeys on vallitseva. Muistakaamme, mitä puhuttiin ja mikä on välttämätöntä, että yhteiskunnalliset ja valtiolliset kysymykset voitaisiin oikein ratkaista; muistakaamme, että uudessa yhteiskunnassa on aina otettava veljeys mukaan. Kun tätä ajattelemme – ja sitä sisäistä voittoa, jonka ihminen voi saavuttaa – kun ymmärrämme, että tuo kaikki voi toteutua, niin ymmärrämme myös, millaiselta elämä silloin on näyttävä maan päällä. Ja silloin voimme kysyä: Millä tavalla me ihmiset, jotka sisäisesti vapaudumme, voisimme tehdä työtä sen puolesta, että ihmiskunta vähitellen ulkonaisestikin vapautuisi?

Silloin tahdon mainita erään näkemyksen, mikä minulla aina on ollut. Ei se ole mikään niin erikoinen näkemys, mutta se on kuitenkin totuuden pohjalla, ja se metodi, mikä siinä näkemyksessä kuvastuu, tuntuu minun järjellenikin melkein ainoaksi mahdolliseksi ratkaisuksi yhteiskunnallisessa kysymyksessä. Se näkemys on sen suuntainen, että ne ihmiset, jotka jo ovat vähän vapautuneet sisäisesti, alkaneet kulkea

vapautta kohti voiton tietä pitkin, ne ihmiset, jotka ovat heränneet tietoon siitä, että ihmisten tulee rakastaa toisiaan, että he koettaisivat aloittaa uutta elämää maan päällä, uutta yhteiskuntaelämää. Ja se ei tapahtuisi suinkaan sillä tavalla, että he erottautuisivat vanhasta yhteiskunnasta. Se tapahtuisi ennen kaikkea sillä tavalla, että ne ihmiset, jotka tämän uuden elämänymmärryksen ovat saavuttaneet ja sisässään tietävät, että veljeys täytyy tulla mukaan silloin, että ne ihmiset liittyisivät yhteen, niinkuin nykyään liitytään yhteen pieniin seuroihin, mutta eivät jättäisi asioita vain seuran kannalle, eivät tyytyisi siihen, että pitävät vain yhteisiä kokouksia ja keskenään kohottavat toisiaan soitolla ja laululla, puheilla, opetuksilla, keskustelulla . . . vaan että he liittyisivät yhteen myös jokapäiväisessä käytännöllisessä elämässä, että – minun näkemykseni mukaan – joka paikassa maapallolla, missä sellaisia ihmisiä on, he siirtyisivät asumaan yhdessä.

Sanokaamme esimerkiksi, että jossain kaupungissa on jokin määrä teosofeja. Nämä silloin liittyisivät yhteen, esimerkiksi menisivät yhdessä asumaan johonkin esikaupunkiin. He valitsevat jonkin maa-alueen ja rakentavat sinne pieniä asuntoja eri perheille, ehkä myöskin yhteisen rakennuksen, jossa voidaan yhdessä asua. Sitten he järjestäisivät yhdessä aineellisen elämänsä sillä tavoin työtä ja rahaa säästävästi, että jokainen vakava ihminen, joka kuuluu tähän yhteisöön, saa aineelliset olosuhteensa jokseenkin taatuiksi.

Tarkoitan, että veljeys on toteutettavissa juuri sillä tavalla, eikä siten, että toinen ihminen asuu suuressa marmoritalossa, jossa hänellä on yksin käytettävissään 50–100 huonetta, niinkuin tänä päivänä tapahtuu Amerikassa, ja toinen ihminen taas asuu mökissä, jossa asuu neljäkin perhettä yhdessä huoneessa, niinkuin meilläkin täällä Suomessa tapahtuu. Semmoista ei saisi mitenkään tapahtua niiden ihmisten kesken,

jotka ovat heränneet kulkemaan voiton tietä inhimillistä vapautta kohti ja jotka ymmärtävät, että veljeys tähtää siihen, että inhimilliset olosuhteet järjestettäisiin noissa tulevissa yhteiskunnissa niin, että elämä niissä olisi kaikille jokseenkin tasa-arvoinen. Kaikki tekisivät siellä omaa työtään, mutta he järjestäisivät raha-asiat siten, että maksaisivat tuloistaan sen verran, semmoisen prosentin, että se peittäisi menot tuosta yhteisestä asumis- ja ruokailumahdollisuudesta. Jos joku tahtois syödä vähän muutakin kuin mitä tavallisesti syödään, olkoon hänellä siihen vapaus. Ja jos joku tahtoo pitää itsellään enemmän huoneita, olkoon siihenkin vapaus. Mutta kaikessa on minimivaatimus se, ettei kukaan saa asua liian ahtaasti eikä syödä liian huonosti.

Rakkauden täytyy järjestää nämä asiat, ja tulevaisuuden yhteiskunnissa juuri rakkaus tulee järjestämään tämmöiset asiat – korkeampi rakkauden vaatimus. Ja jos tätä voidaan toteuttaa pienissä yhdyskunnissa, voidaan sitä silloin elää ja toteuttaa suuremmisakin yhteiskunnissa. Kun esimerkiksi nähdään, kuinka nuo pienen yhdyskunnan ihmiset ovat onnellisia ja kuinka puute, taudit ja kaikki semmoinen pakenee heidän luotaan ja heillä on hauska ja hyvä olla, syöpyy se suuremman yhteiskunnan aivoihin ja he ymmärtävät silloin, että noin täytyy heidänkin tehdä. He jatkavat sitten sitä.

Ja jos yhteiskunnat ovat silloin semmoisia, ettei ajatella vain toisten ryöstämistä, vaan että on syntynyt Suur-Eurooppa, jossa kansainväliset rajat on poistettu, ja esimerkiksi ei ole enää eri rahoja, vaan on yksi, samanlainen raha, silloin tulee myöskin eri maissa selvemmäksi tuo, että olot näissä yhteiskunnissa on järjestettävä veljeyden pohjalle.

Tätä nykyistä epäveljellistä elämää emme saa jatkaa enää, tätä elämää, jossa olemme valmiit käymään sotia, tappamaan toisiamme ja hävittämään kaikki, mitä vuosituhansien aikana

olemme rakentaneet, ja jossa toisaalla ihmiset näkevät nälkää, mutta toisaalla ruokaa hävitetään, viljaa poltetaan. Meidän täytyy ymmärtää, että vähitellen on otettava veljeys lukuun yhteiskuntaelämässä maan päällä. Jos emme tahdo ryhtyä sitä toteuttamaan, emme tiedä, mitkä kurjuudet meitä ihmisiä silloin odottavat.

Näemme, kuinka luontokin on pahoillaan ihmisen itsekkyydestä. Luontokin tahtoo muistuttaa onnettomuuksilla ja vahingoilla: Muistakaa ihmiset, että alatte elää parempaa elämää keskenänne!

Tämä kysymys on jätetty nyt meille pohdittavaksi, sillä olemme astuneet uuteen aikakauteen.

Viides esitelmä sarjasta *Inhimillinen vapaus*, minkä Pekka Ervast piti Jyväskylän kesäkursseilla 1932.

Esitelmä on julkaistu kirjassa *Mitä on vapaus*, 1998.